

ירמיהו ל"ו (2)

1. **כתובת שנמצאה**
בכסלו, שנה אחת לנבוכדנצר מלך בבל, נלכד מלך אשקלון, העיר נבזזה, ונלקח מתוכה שלל רב.
2. **מגילת תענית בתרא**
בתשעה בכסלו שרף יהויקים מלך יהודה את המגילה.
3. **מגילה כ"א**
כתוב אחד אומר **ואשב בהר** וכתוב אחד אומר **ואנכי עמדתי בהר**, אמר רב עומד ולומד, יושב ושונה. רבי חנינא אמר לא עומד ולא יושב אלא שוחה, רבי יוחנן אמר אין ישיבה אלא לשון עכבה שנאמר ותשבו בקדש ימים רבים. **רבא אמר רכות מעומד וקשות מיושב:**
רש"י שם
רכות - דברים רכים ונוחים, שאדם מהיר לשמען :
4. **מלבי"ם פס' ט"ז**
(טז) פחדו איש אל רעהו - ר"ל שפחדו כל א' מפני רעהו פן יגיד אחד מהם למלך ויקצוף עליהם על שלא הודיעוהו, לכן אמרו הגיד נגיד למלך - שאנו מוכרחים להגיד :
5. **אברבנאל שם**
(טז) והם פחדו אל ה' ואת ענשו ואמרו אל ברוך דע לך שאנחנו נגיד למלך את כל הדברים האלה, ואמרו אליו זה כדי שלא יתרעם מהם למה גילו את סודו וגם מפני מה שאמרו לו אחי"ז לך הסתר אתה וירמיהו ואיש לא ידע איפה אתם כי הנה פחדו גם כן אולי ישלח המלך להרוג אותם ולכן יעצוהו על זה והפקידו את המגילה שמה בלשכת בן אלישמע הסופר כדי שמשם יקחנה אם ירצה המלך לשמעה :
6. **רש"י שם**
(טז) הגיד נגיד למלך - אולי ישמע :
7. **מצודת דוד י"ז**
(יז) איך כתבת וכו' מפיו - ר"ל איך היה הכתיבה מפיו וכאומר אם ירמיהו אמר מפיו גם פרטי הדברים כמו שהם ואם כן יש לחשוש הרבה גם על הפרטים או שאמר רק כללות הענין ואתה סדרת הפרטים ואין לחשוש עליהן כ"כ :
8. **אברבנאל שם**
(יז) האמנם שאלו השרים את ברוך הגד נא לנו איך כתבת את כל הדברים האלה מפיו וכבר שאלתי כי מה ענין השאלה הזאת ששאלו ממנו הלא היו יודעים איך יכתוב הסופר ומה היתה תשובתו שהוא יקרא אליו והוא כותב על הספר בדיו ומה החדוש אשר בזה, אבל אמתת הענין כך הוא שכאשר ברוך הגיד להם שהוא כתב כל הדברים אשר היו במגילה לפי ששמע אותם מירמיהו חששו השרים אם אמר ירמיהו הדברים האלה לברוך בדרך כללות וברוך מעצמו סידר הדברים והניחם במגילה כאשר הם ואם היה הדבר כן לא יחושו כל כך לפרטי הדברים כי אם לכללות הענין, או אם כתב אותם מלה במלה בעת שהיה אומר אותם ירמיהו והיו אם כן כל הדברים דברי נבואה ויוצאים מפיו ירמיהו לא זולת זה ומפני זה שאלו את ברוך הגד נא לנו איך כתבת את כל הדברים האלה מפיו, רוצה לומר אם אמרם לך בכללות ואיך זכרת אותם כולם ובהכרח הוא שתהיה מוסיף או גורע על דבריו או אם כתבת אותם מלה במלה ככל היוצא מפיו :
9. **בבא בתרא ט"ו**
אמר מר יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה תניא כמאן דאמר שמונה פסוקים שבתורה יהושע כתבן דתני וימת שם משה עבד ה' אפשר משה (מת) [חי] וכתב וימת שם משה אלא עד כאן כתב משה מכאן ואילך כתב יהושע דברי ר"י ואמרי לה ר' נחמיה
אמר לו ר"ש אפשר ס"ת חסר אות אחת וכתב לקוח את ספר התורה הזה אלא עד כאן הקב"ה אומר ומשה אומר וכותב מכאן ואילך הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע.
כמו שנאמר להלן ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו.
10. **מהרש"א שם**
א"ל ר"ש אפשר ס"ת חסר אות אחת כו'. ר"ש נמי חש לקושית ר' יהודה אפשר משה מת וכתב וימת משה דבחייו ודאי לא היה כותב כך דמחזי כשקרא שכותב וימת משה ועדיין לא מת וכן הגירסא בפרק הקומץ אפשר משה חי וכותב וימת משה עבד ה' אלא כו'.
ור"ש קאמר דדאי ס"ת של משה לא חסרה אפי' אות אחת וכולה הוא כתבה בחייו ומיהו לא מיחזי כשיקרא.
דכולה ס"ת עד וימת משה הקב"ה אומר ומשה אומר וכותב וכאן מן וימת שינה שהקב"ה אומר ומשה כותב ולא היה משה אומר ומ"ה לא מחזי כשיקרא שהרי לא היה אומר בשעת כתיבה כמו בשאר כל התורה.

והוסיף עוד לומר דגם הכתיבה מוימת משה נשתנה משאר הכתיבה שהיה בדיו וכאן בדמע. דלא הוה כתב גמור כההיא דפרק המביא גט רושם להם ברוק ולכך לא מחזי כשיקרא כלל לא האמירה ולא הכתיבה.

ואהא מיייתי כולה מלתא מברוך דכתיב מפיו יקרא אלי דמשמע שגם ברוך הכותב היה קורא והיה הכתיבה בדיו וכיון דבמשה שינה שלא היה הכותב קורא גם שלא היה בדיו רק בדמע לא מחזי כשיקרא לא הקריאה ולא הכתיבה.

ורש"י בפרק הקומץ פירשו בע"א דאהכי מיייתי ראייה מברוך דקאמר מכאן ואילך משה כותב בדמע ולא היה אומר אחריו מרוב צערו כן בברוך מפיו יקרא ולא היה אומר אחריו משום דקינות הוה עכ"ל ע"ש ועיין בע"י בפ"י הרשב"א שכתב בזה ב' גרסות ואין להאריך :

11. רש"י פס' כ"ב

(כב) ואת האח - פירשו רבותינו עצים על שם שנדלקים באחווה (כלומר שנדלקים זה מזה כאחים שמהנים זה לזה סא"א) ולפי פשוטו משמע שהוא כלי שמבערין עליו אור לפני השרים :

12. מועד קטן כ"ו.

ספר תורה שנשרף מנלן דכתיב ויהי כקרוא יהודי שלש דלתות וארבעה ויקרעה בתער הסופר והשלך אל האש אשר אל האח וגו'

מאי שלש דלתות וארבעה אמרו ליה ליהויקים כתב ירמיה ספר קינות

אמר להו מה כתיב ביה איכה ישבה בדד אמר להו אנא מלכא

אמרו ליה בכו תבכה בלילה אנא מלכא

גלתה יהודה מעוני אנא מלכא

דרכי ציון אבלות אנא מלכא

היו צריה לראש אמר להו מאן אמרה כי ה' הוגה על רוב פשעיה מיד קדר כל אזכרות שבה ושרפן באש והיינו דכתיב ולא פחדו ולא קרעו את בגדיהם מכלל דבעו למיקרע.

אמר ליה רב פפא לאביי אימר משום שמועות הרעות אמר ליה שמועות רעות בההיא שעתא מי הוה אמר רבי חלבו אמר רב הונא הרואה ספר תורה שנקרע חייב לקרוע שתי קריעות אחד על הגויל ואחד על הכתב שנאמר אחרי שרוף המלך את המגלה ואת הדברים.

רש"י

שלש דלתות וארבעה - כלומר ארבעה פסוקים :

אנא מלכא - ואמלכא לא כתיב כלום :

היו צריה לראש - שהנכרי ראש ולא אתה :

משום שמועות רעות - על הגלות, איבעי למיקרע :

את המגילה - זה הגויל :

ואת הדברים - זה הכתב :

13. אוצר מדרשים אייזנשטיין עמ' רמ"ז.

והשומע ליצרו בשעת כעסו מנין, מיהויקים מלך יהודה. שקרא ברוך בן נריה הסופר את המגילה לפניו ושרפה יהויקים, שנאמר ויהי כקרוא אליקים שלש דלתות וארבע יקרענה בתער הסופר, מהו שלש וארבע? אותם הפסוקים הראשונים ממגילת איכה, כשהגיע לפסוק החמישי שהוא היו צריה לראש, מיד לקח יהויקים אותה ושרפה באש שנאמר ויקרענה בתער הסופר והשלך על האח,

הא למדת שכל השומע ליצרו בשעת כעסו מרחיק את הישועה (ע"י איכה רבתי).

14. רש"י ל"ב

דברים רבים כהמה - מתחלה היו שלש אלפא ביתין איכה ישבה איכה יעיב איכה יועם והוסיף עליה אני הגבר שכל אות משולשת בה :